

งบประมาณด้านสังคม กับความเสี่ยง ทางการคลัง

กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

16 กันยายน 2569

เค้าโครงการนำเสนอ

- ภาพรวมสวัสดิการสังคมของไทย
- แนวคิดการจัดทำงบประมาณด้านสังคม (Social Budgeting)
- แบบจำลองการประมาณการ และข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา
- ผลการจัดทำงบประมาณด้านสังคมของไทย
- ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สวัสดิการสังคม

“ระบบการจัดบริการทางสังคมซึ่งเกี่ยวกับ **การป้องกัน การแก้ไขปัญห การพัฒนา** และการส่งเสริม **ความมั่นคงทางสังคม** เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสม เป็นธรรม และให้เป็นไปตามมาตรฐานทั้งทาง (1) ด้านการศึกษา (2) สุขภาพอนามัย (3) ที่อยู่อาศัย (4) การทำงานและการมีรายได้ (5) นันทนาการ (6) กระบวนการยุติธรรม และ (7) บริการทางสังคมทั่วไป โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับ และการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ”

ที่มา : พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550

กลุ่มเป้าหมาย

แรกเกิด ——— วัยเด็ก ——— วัยแรงงาน ——— ผู้สูงอายุ ———> เสียชีวิต

ภาพรวมสวัสดิการสังคมของไทย

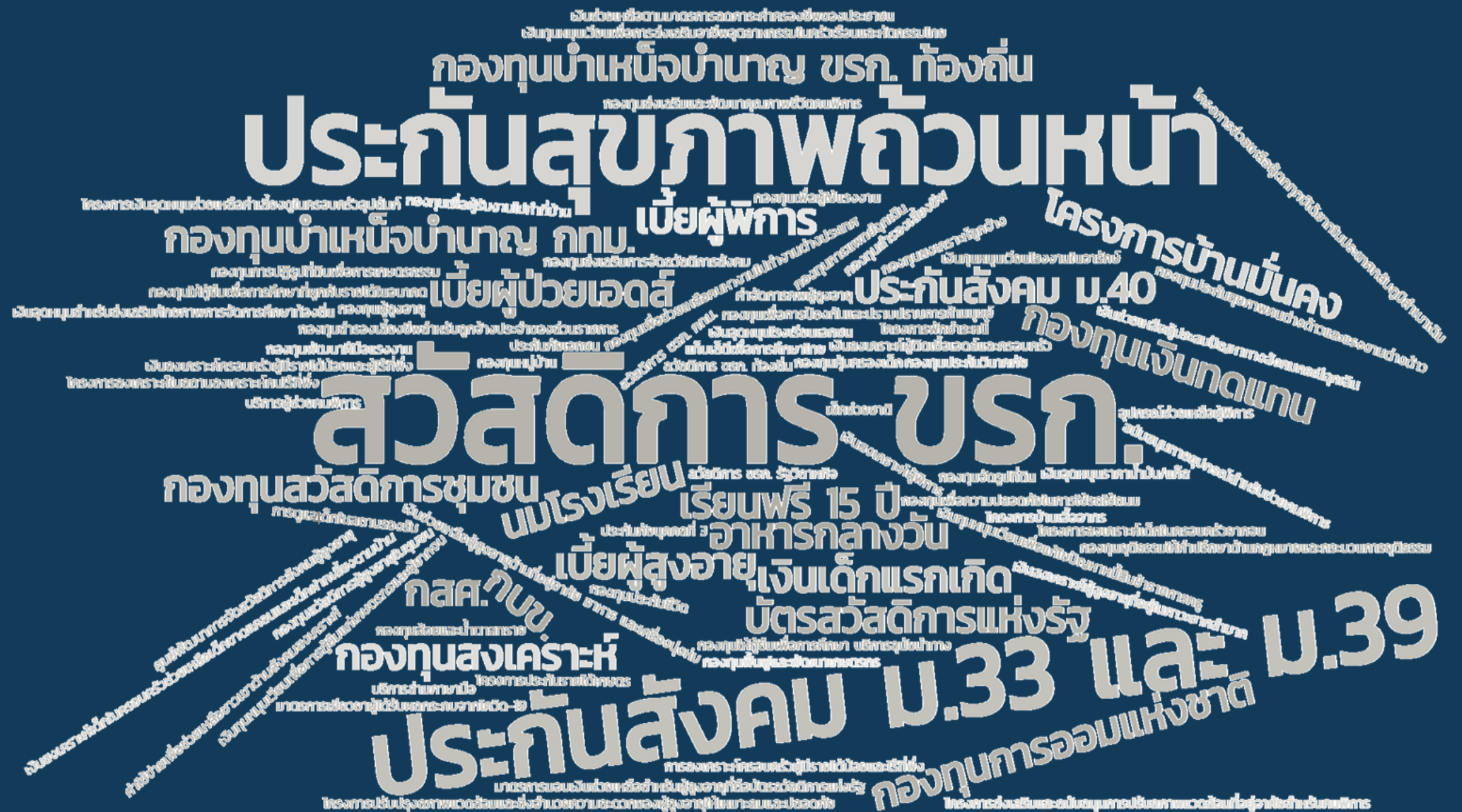
จากทั้งหมด **110** โครงการ
ที่เกี่ยวกับสวัสดิการทางสังคม
ของไทย

มีจำนวนทั้งสิ้น **22** โครงการ
ที่อยู่ในขอบเขตของการจัดทำข้อมูล
งบประมาณด้านสังคมครั้งนี้

คิดเป็น **92.7%***
ของงบประมาณรายจ่าย
ที่เกี่ยวกับงานด้านสังคม

ที่มา : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงบประมาณ และ สสช.

*ข้อมูล ณ ปี 2567 จำนวนจากรายรับทั้งหมด 22 โครงการ ต้องประมาณรายจ่ายประจำปี จำแนกตามลักษณะงานเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับด้านสังคม ได้แก่ การเคหะและชุมชน การสาธารณสุข การศึกษา และการสังคมสงเคราะห์

แนวคิดการจัดทำงบประมาณด้านสังคม (Social Budgeting)

แนวคิดการจัดทำ Social Budgeting ถูกพัฒนาโดย International Labour Organization (ILO)

คืออะไร ?

- ระบบบัญชี ที่แสดง ค่าใช้จ่าย และ แหล่งเงินทุน ของระบบความคุ้มครองทางสังคมของประเทศ

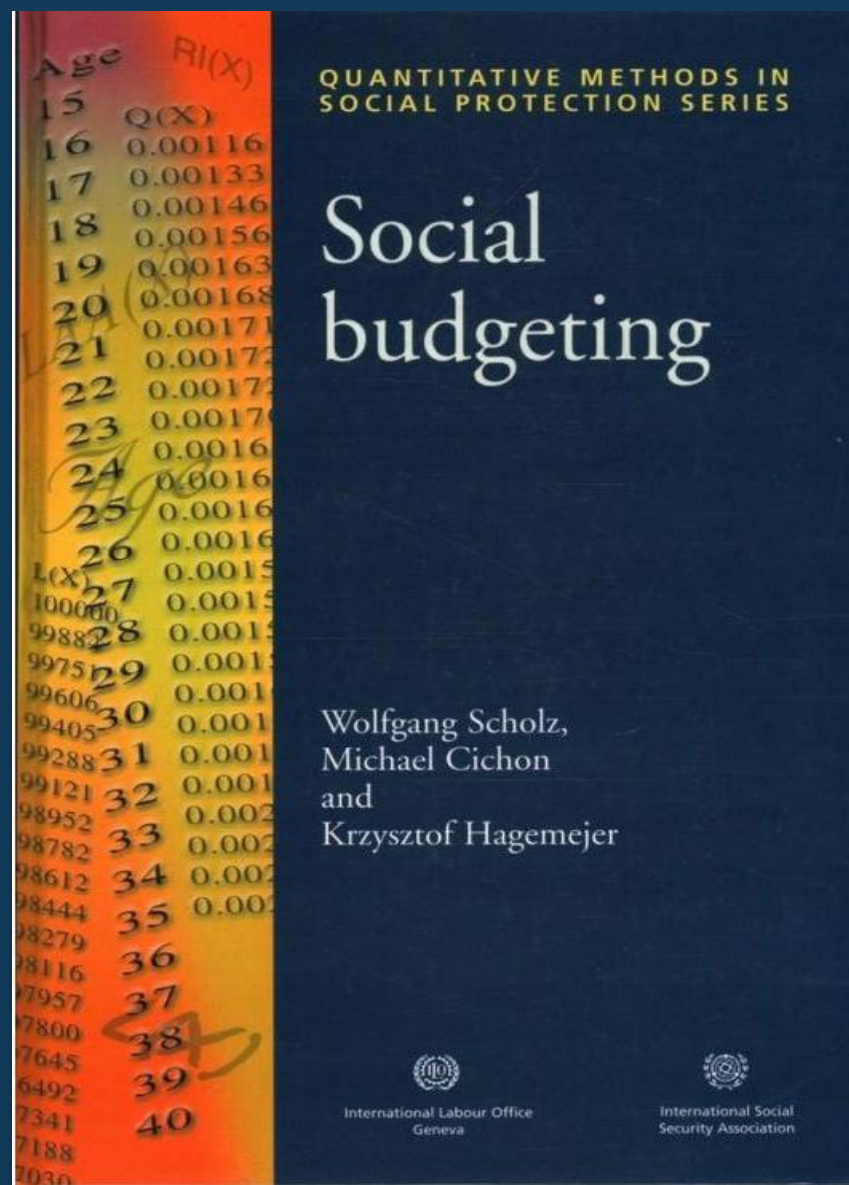
จำเป็นอย่างไร ?

- เครื่องมือติดตามผลการดำเนินงานของระบบความคุ้มครองทางสังคมในภาพรวม
เสนอภาพรวมรายจ่ายทั้งหมด แหล่งของรายได้ ภาระทางการเงินของแต่ละกลุ่ม (นายจ้าง ลูกจ้าง ภาครัฐ)
- ฉายภาพในอนาคต ภายใต้สถานการณ์เศรษฐกิจและทางเลือกนโยบายต่าง ๆ

วัดผลการดำเนินงานอย่างไร ?

- ความครอบคลุม ความเพียงพอ ต้นทุน ประสิทธิภาพ และความยั่งยืนของระบบ

เกณฑ์การคัดเลือกโครงการ/มาตรการ/กองทุน

1. มีวัตถุประสงค์เพื่อการคุ้มครองทางสังคมในระดับประเทศ
2. ดำเนินการ/ได้รับการสนับสนุน/กำกับโดยภาครัฐ
3. ใช้งบประมาณสูง/เป็นโครงการหลัก
4. ไม่เป็นมาตรการชั่วคราวตามนโยบายของรัฐบาล
5. ผู้รับประโยชน์โดยตรงเป็นระดับบุคคล
6. มีการจัดเก็บข้อมูลต่อเนื่องย้อนหลัง 5 ปีขึ้นไป

ผลการคัดเลือก : 22 โครงการ/มาตรการ/กองทุน (ปี 2555-2567)

1. ประเภทที่ไม่ร่วมจ่ายเงินสมทบ (Non-contributory)

สวัสดิการข้าราชการ
เรียนฟรี 15 ปี
อาหารกลางวัน
นมโรงเรียน
บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ
กองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการส่วนท้องถิ่น
กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการกรุงเทพมหานคร
กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)
เงินอุดหนุนสำหรับส่งเสริมศักยภาพการจัดการศึกษาท้องถิ่น

15

โครงการ

เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
ค่าจัดการศพผู้สูงอายุ
เบี้ยความพิการ
เบี้ยยังชีพผู้ป่วยเอดส์
เงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็ก

2. ประเภทร่วมจ่ายเงินสมทบ (Contributory)

กองทุนประกันสังคม มาตรา 33 และมาตรา 39
กองทุนประกันสังคม มาตรา 40
กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.)
กองทุนสงเคราะห์ (ครูเอกชน)
กองทุนเงินทดแทน
กองทุนการออมแห่งชาติ
กองทุนสวัสดิการชุมชน

7

โครงการ

องค์ประกอบของงบประมาณด้านสังคม

1. ระบบบัญชีสังคม (Social Accounting System)

รายรับ

รายรับตามสถานะทางกฎหมาย (Legal Category): เงินสมทบ (จากทั้งผู้ประกันตน นายจ้าง รัฐบาล) เงินอุดหนุน (จากรัฐบาล หรือแหล่งอื่น) เงินโอน และรายรับอื่น ๆ

รายรับตามภาคเศรษฐกิจ (Economic Sector): ผู้ประกอบการ รัฐบาล ครีวเรือน องค์กรเอกชน ฯลฯ

รายจ่าย

รายจ่ายตามลักษณะเศรษฐกิจ (Economic Category): เงินทดแทนรายได้ เงินเบิกจ่ายชดเชย สินค้าและบริการ ค่าใช้จ่ายในบริการทั่วไป และเงินโอนให้สถาบันอื่น

รายจ่ายตามภารกิจทางสังคม (Social Function): ชราภาพและทายาทผู้รับสิทธิ การเกษียณอายุ/เสียชีวิต สุขภาพ ครอบครัว การจ้างงาน ที่อยู่อาศัย ความยากจน การศึกษา สวัสดิการอื่น ๆ

2. การคาดการณ์งบประมาณ (Budget Projection)

แบบจำลองทางประชากร
Population / Demographic

แบบจำลองเศรษฐกิจ
Economic Model

ความสมดุลของตลาดแรงงาน
Labour Market Balance

แบบจำลองความคุ้มครอง
ทางสังคม
Social Protection Model

กรณีตัวอย่างของต่างประเทศในการใช้งบประมาณด้านสังคม

เยอรมนี

Sozialbudget

- ต้นแบบการจัดทำบัญชีสังคม
- เป็นเครื่องมือบริหารนโยบายสังคม รวบรวมข้อมูลรายรับและรายจ่ายของระบบคุ้มครองทางสังคมในของประเทศ

การนำไปใช้

ติดตามการเปลี่ยนแปลงของรายจ่ายด้านสังคมเทียบกับ GDP และตัวชี้วัดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

นอร์เวย์

พัฒนาแบบจำลองระยะยาวเพื่อรับมือแรงกดดันสังคมสูงวัย

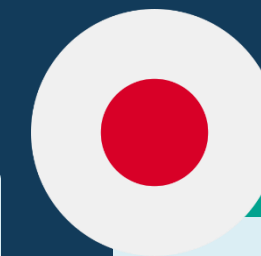
เครื่องมือวิเคราะห์

- จัดทำรายงาน Long-Term Perspectives โดยใช้แบบจำลอง MODAG และ MOSART

การนำไปใช้

จำลองการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรกำลังแรงงาน และรายจ่ายบำนาญและสุขภาพในระยะยาว เพื่อประเมินเสถียรภาพทางการคลัง

ญี่ปุ่น

จัดทำระบบบัญชีสังคม (SAS) ครอบคลุมตามกรอบมาตรฐาน 3 รูปแบบ

OECD (Social Expenditure)

รายจ่ายสังคมภาครัฐ/เอกชนตามกฎหมาย ครอบคลุมรายจ่ายด้านผู้สูงอายุ สุขภาพ ว่างงาน ที่อยู่อาศัย ฯลฯ

ILO (Social Benefit)

รายจ่ายตามผลประโยชน์ที่ประชาชนได้รับ จำแนก 3 หมวด คือ รักษาพยาบาล บำนาญ สวัสดิการและอื่น ๆ

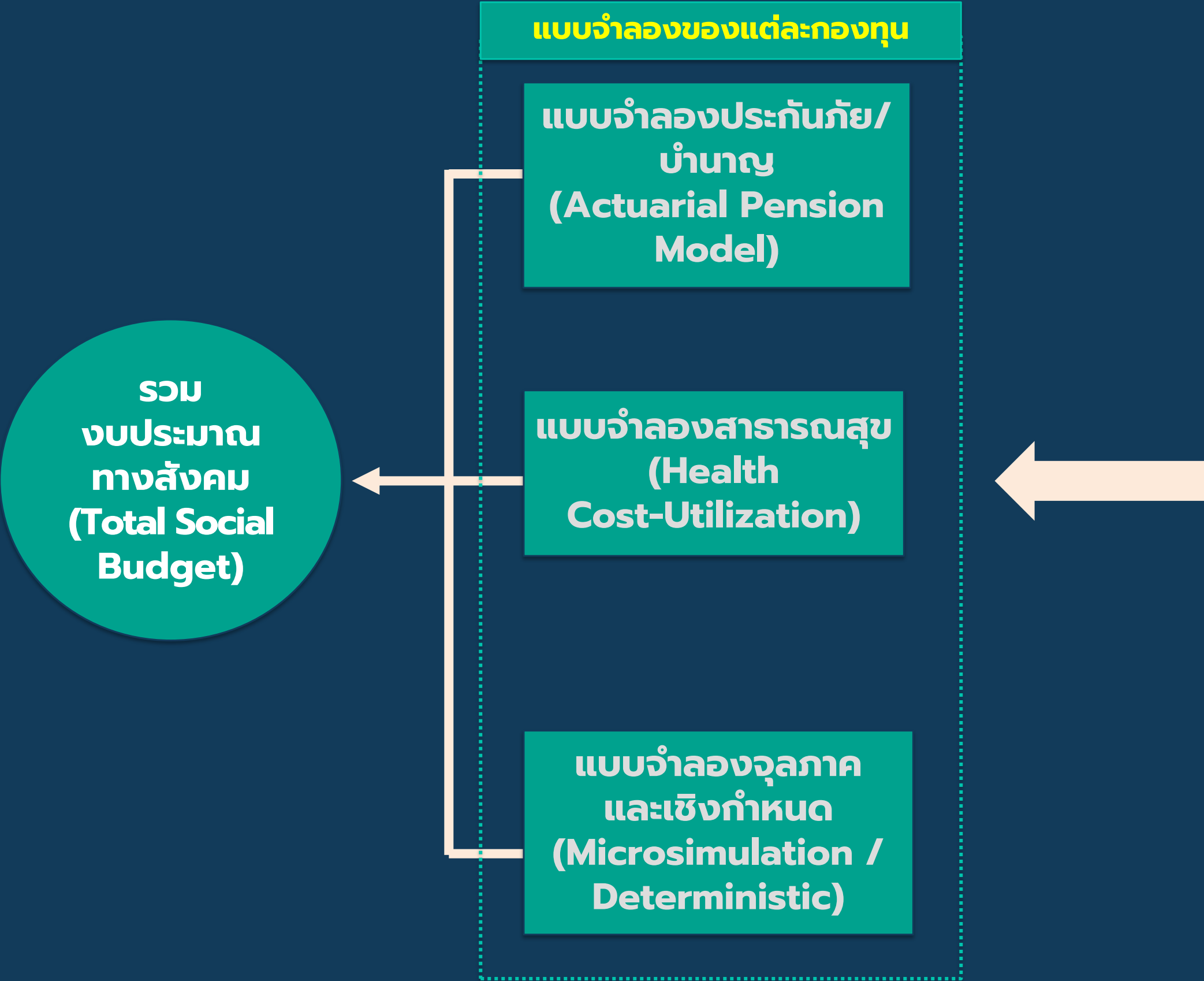
EU (Receipts Scheme)

โครงสร้างรายรับ 3 แหล่ง อาทิ เงินสมทบ เงินอุดหนุนจากรัฐ รายได้จากการลงทุนของกองทุน

แบบจำลองการประมาณการ

สมมติฐานเศรษฐกิจมหภาค (Macroeconomic Model)

- อัตราเงินเฟ้อทั่วไป - CPI
- ผลตอบแทนการลงทุน - ROI
- การเติบโตทางเศรษฐกิจ - GDP/Wages

โมเดลประชากรศาสตร์ (Demographic Model)

Cohort-Component Method

$$P_{x+1,t+1} = P_{x,t} \times S_{x,t} + NetMig_{x,t}$$

$P_{x,t}$: จำนวนประชากรที่มีอายุ x ปี ณ ปีที่ t
 $S_{x,t}$: อัตราการรอดชีพ (Survival Rate) ของผู้ที่มีอายุ x ปี ในช่วงปี t
 $NetMig_{x,t}$: จำนวนผู้ย้ายถิ่นสุทธิ

โมเดลกำลังแรงงาน (Labour Market Model)

อุปทานแรงงาน

$$TFL_t = \sum_{x,s} (POP_{t,x,s} \times LFPR_{t,x,s})$$

TFL_t : กำลังแรงงานรวมในปี t
 $POP_{t,x,s}$: ประชากรแยกตามอายุ x และเพศ s
 $LFPR_{t,x,s}$: อัตราการมีส่วนร่วมในกำลังแรงงาน (Labour Force Participation Rate)

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

1. ข้อมูลด้านประชากร

- **คาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553-2583 (ฉบับปรับปรุง) (สศช.)** ณ เดือนสิงหาคม ปี 2562 (ฐาน)

- **อายุคาดเฉลี่ย :**

ชาย 70.5 ปี (ปี 2553) => 76.8 ปี (ปี 2553)

หญิง 77.8 ปี (ปี 2553) => 83.2 ปี (ปี 2553)

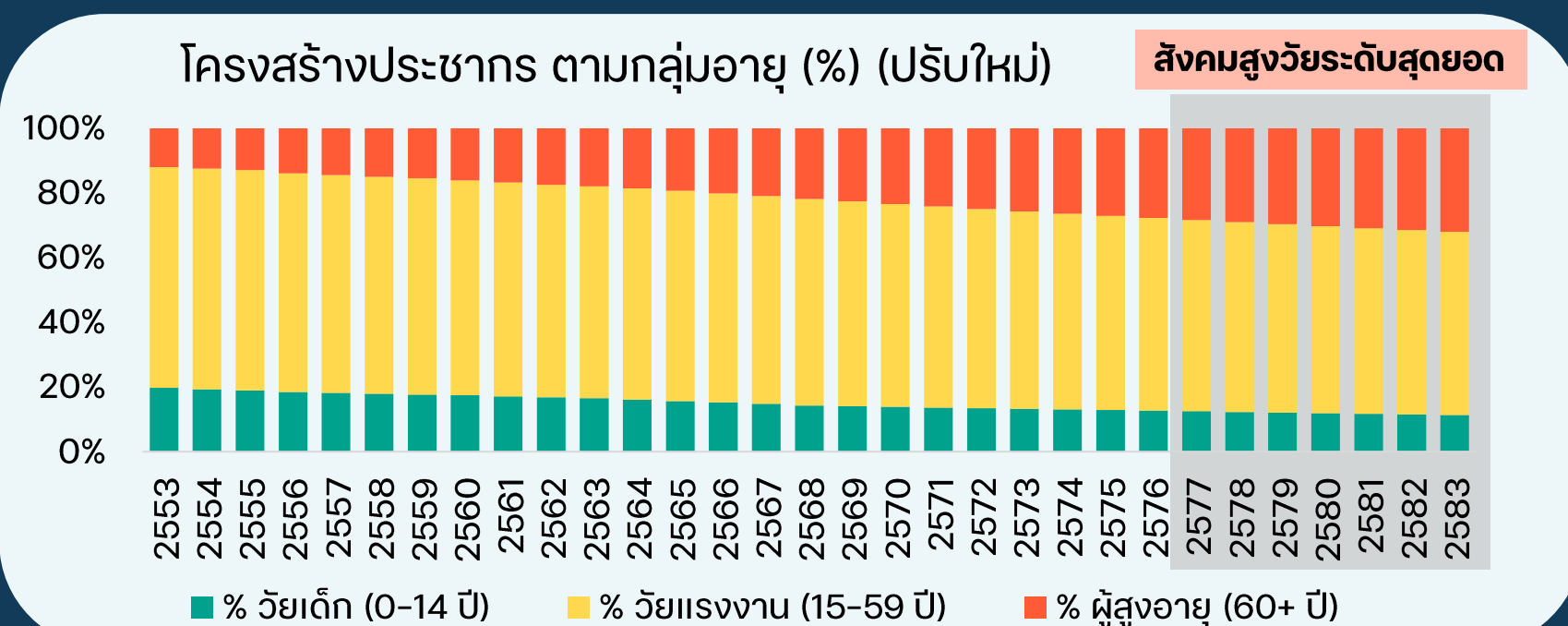
- **อัตราการเจริญพันธุ์รวม (TFR) :**

TFR = 1.62 => ปี 2583 TFR = 1.30 (การศึกษาครั้งนี้ TFR=1.0)

- **อัตราการย้ายถิ่นสุทธิระหว่างประเทศ**

- **สัดส่วนประชากรในเขตเมือง : 74.3%**

- **ประชากรตามทะเบียนราษฎร (กรมการปกครอง)**

ที่มา : คาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553-2583 (ฉบับปรับปรุง), สศช.

2. ข้อมูลด้านแรงงาน

การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร (สำนักงานสถิติแห่งชาติ)

- **กำลังแรงงาน** : จำนวนและอัตราการมีส่วนร่วมของกำลังแรงงาน
- **ผู้มีงานทำ** : จำนวนผู้มีงานทำ (แยกตามสถานะ)
- **ผู้ว่างงาน** : อัตราการว่างงาน

จำนวนข้าราชการ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน)

จำนวนผู้ประกันตน รายมาตรา (สำนักงานประกันสังคม)

3. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

- **ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP)** (สศช.)
- **อัตราเงินเฟ้อ** (กระทรวงพาณิชย์)

ผลการจัดทำงบประมาณ ด้านสังคมของไทย

ข้อมูลงบประมาณด้านสังคม ในช่วงที่ผ่านมา (ปี 2555-2567)

ด้านรายรับ

- แนวโน้มรายรับของระบบความคุ้มครองทางสังคมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี 2567 มีมูลค่า **1.57 ล้านล้านบาท** จาก 0.73 ล้านล้านบาท ในปี 2555
- รายรับของระบบความคุ้มครองทางสังคม ส่วนใหญ่มาจาก**งบประมาณของภาครัฐเป็นหลัก**

ปี 2567

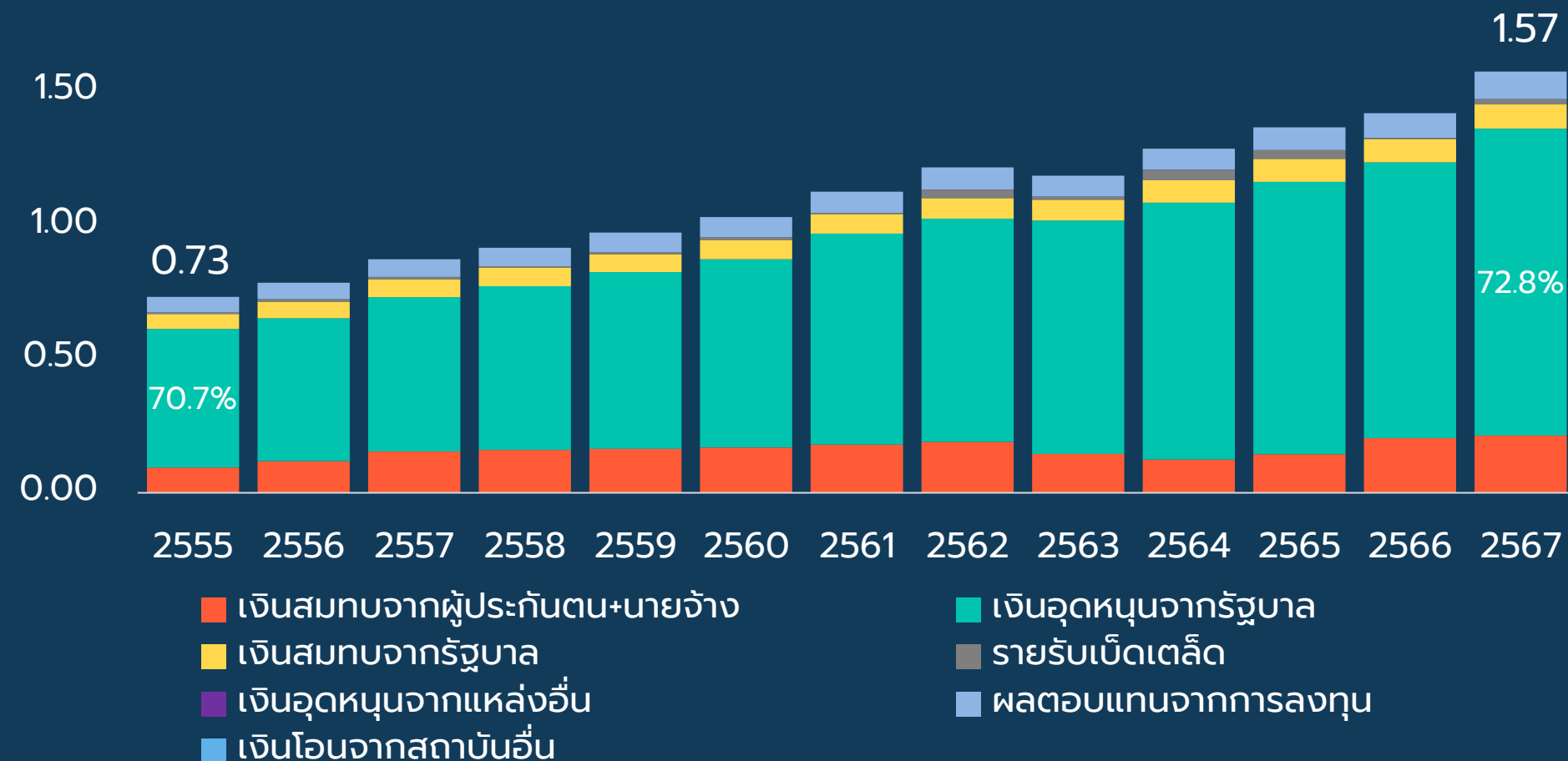

72.8% = เงินอุดหนุนจากภาครัฐ

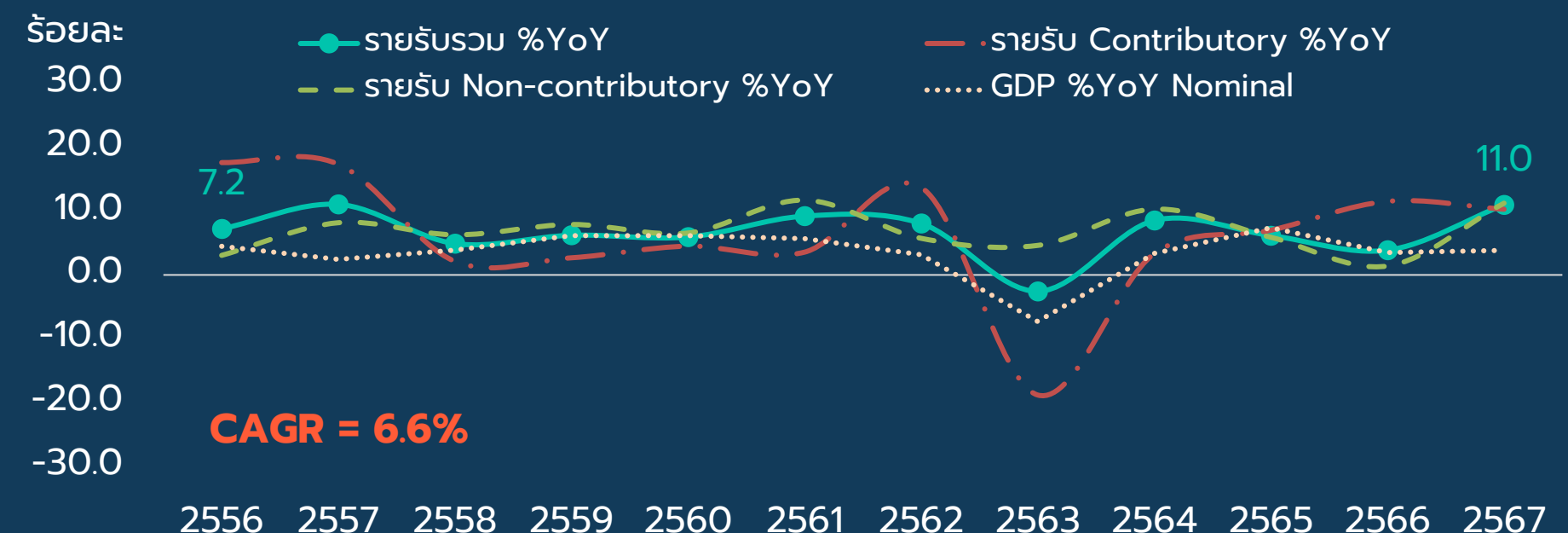
5.8% = เงินสมทบจากภาครัฐ

- เงินสมทบจากผู้ประกันตน/นายจ้าง/ผู้ประกอบการ** มีสัดส่วนเพียง **13.6%**
- รายรับของระบบความคุ้มครองทางสังคม ขยายตัว **สูงกว่า** การขยายตัวทางเศรษฐกิจ
- ในช่วงวิกฤติ โครงการ Contributory จะมีความเปราะบาง ขณะที่ Non-contributory จะช่วยรักษาเสถียรภาพ

รายรับของระบบความคุ้มครองทางสังคม ปี 2555-2567
ล้านล้านบาท

อัตราการขยายตัวรายรับของความคุ้มครองทางสังคม ปี 2556-2567

ด้านรายจ่าย

- ปี 2567 รายงานของระบบความคุ้มครองทางสังคม อยู่ที่ **1.40 ล้านล้านบาท** จาก 0.61 ล้านล้านบาท ในปี 2555
- รายงานของระบบความคุ้มครองทางสังคม คิดเป็น **7.5% ของ GDP** (ปี 2567) จาก 5.0% ในปี 2555
- ปี 2567 **ส่วนใหญ่รายจ่ายของระบบความคุ้มครองทางสังคม อยู่ในหมวด**

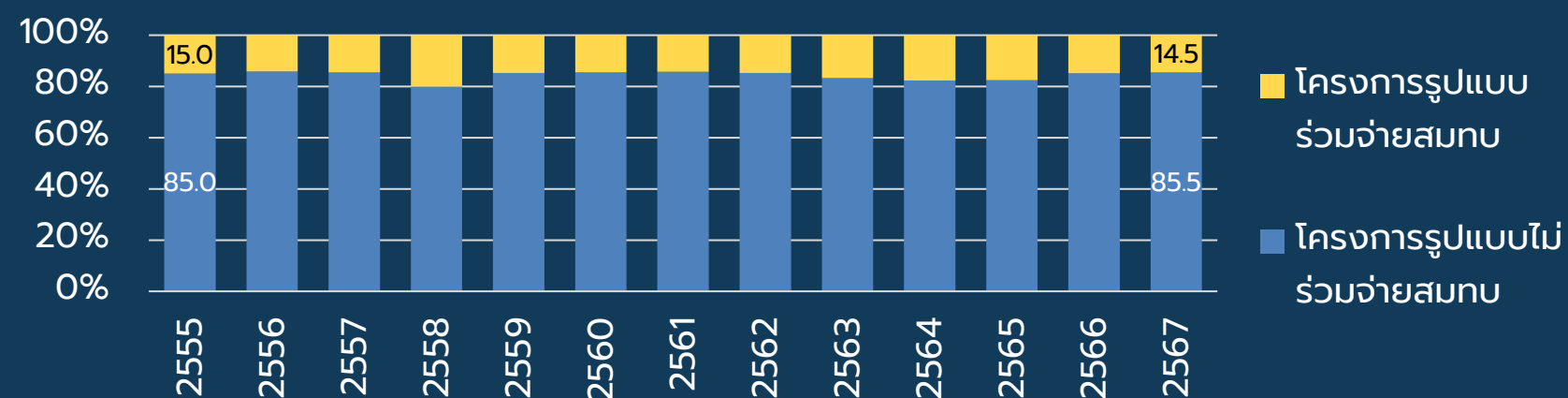

1. การเกษียณอายุและเสียชีวิต 41.3%

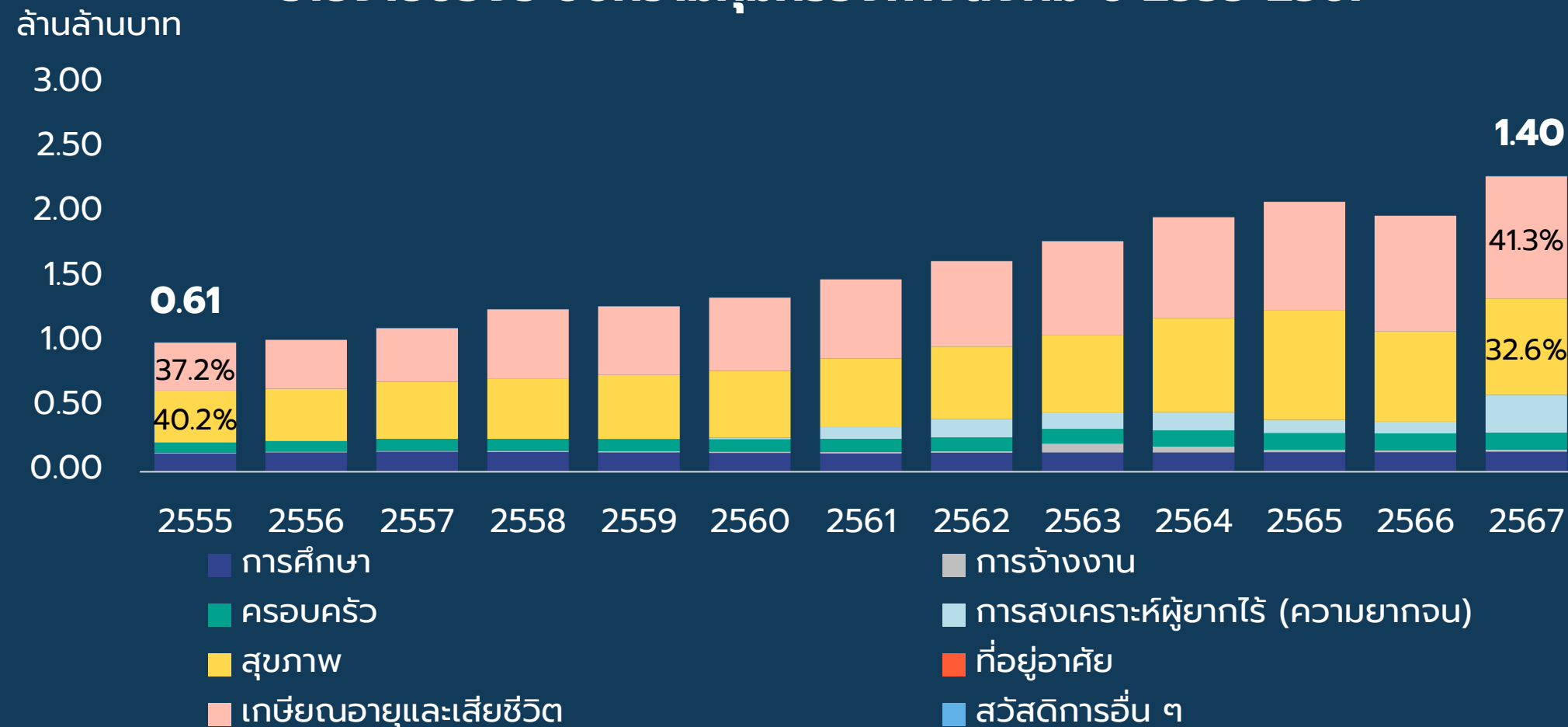
2. สุขภาพ 32.6%

- เกือบ 3 ใน 5 (59.1%)** ของรายจ่ายของระบบความคุ้มครองทางสังคม ทั้งหมด **อยู่ในรูปแบบตัวเงิน**

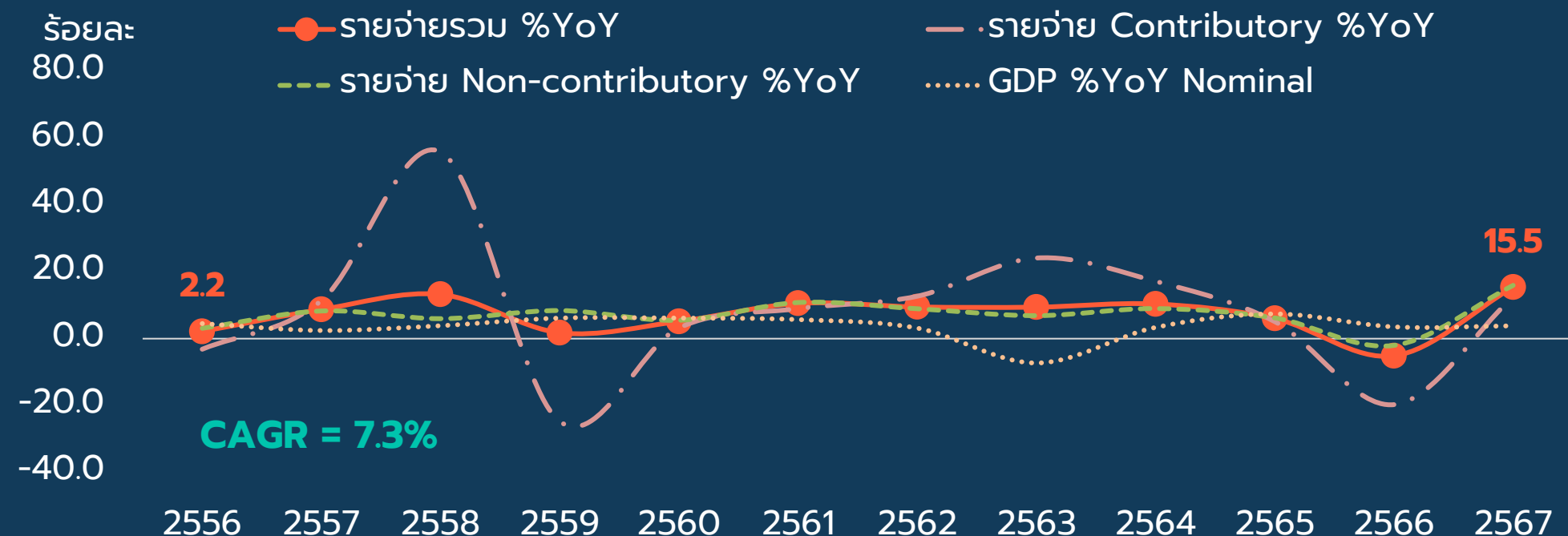
โครงสร้างรายจ่ายของระบบความคุ้มครองทางสังคม จำแนกตามประเภท ปี 2555-2567

รายงานของระบบความคุ้มครองทางสังคม ปี 2555-2567

อัตราการขยายตัวรายจ่ายของระบบความคุ้มครองทางสังคม ปี 2556-2567

ผลการประมาณการ 15 ปีข้างหน้า (ปี 2568-2583)

กรณีฐาน

สิทธิประโยชน์/ความครอบคลุม
ของโครงการ/มาตรการ
คงเดิม ณ ปี 2567

1) ด้านรายรับ

- **Non-contributory** ขยายตัวตามแผนการคลังระยะปานกลาง (MTFF)
- **Contributory** ขยายตัวตามโครงสร้างประชากรและเศรษฐกิจ

2) ด้านรายจ่าย

ขยายตัวตามโครงสร้างประชากร

ฉากทัศน์ที่ 1

การเพิ่มรายรับ

เน้นขยายฐานระบบการร่วมจ่ายสมทบ (Contributory)

- เพิ่มรายรับที่มาจากเงินสมทบของแรงงานในระบบประกันสังคม
- ดึงแรงงานนอกระบบ/แรงงานอิสระเข้าระบบคุ้มครองทางสังคมในรูปแบบร่วมจ่ายสมทบ

ฉากทัศน์ที่ 2

การลดรายจ่าย

เน้นการควบคุมรายจ่ายสวัสดิการของภาครัฐ

- เปลี่ยนเป็นสวัสดิการแบบพุ่งเป้า เพื่อลดความซ้ำซ้อนและช่วยเหลือกลุ่มที่จำเป็นต้องความช่วยเหลือจริง
- มีโครงการเกษียณอายุก่อนกำหนด (Early Retirement)
- กำหนดเพดานงบประมาณรายจ่ายสุขภาพในภาพรวม

ฉากทัศน์ที่ 3

การเพิ่มรายรับ + การลดรายจ่าย

- ผสมผสานระหว่างแนวทางการเพิ่มรายรับและลดรายจ่าย (ฉากทัศน์ที่ 1 + ฉากทัศน์ที่ 2) เพื่อสร้างช่องว่างและรักษาสมดุลทางการคลังของงบประมาณด้านสังคม

ฉากทัศน์ที่ 4

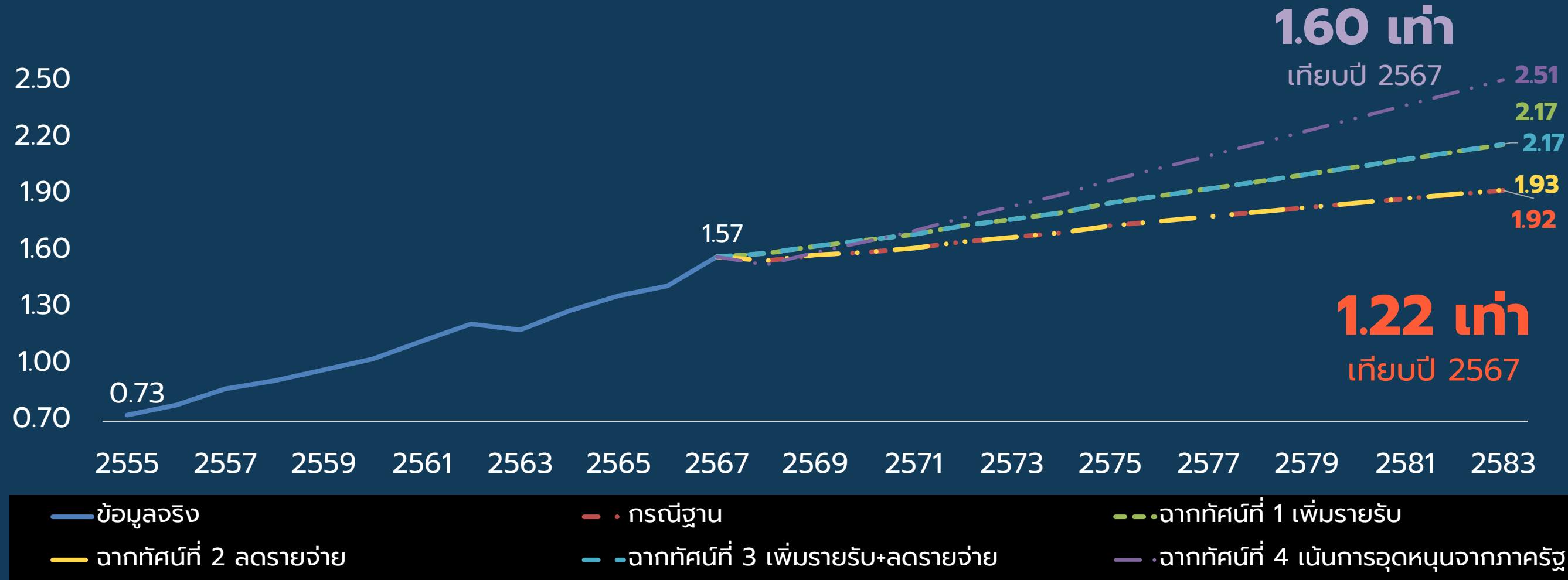

เน้นการอุดหนุนจากภาครัฐ

- **รายจ่าย** : ขยายตัวตามโครงสร้างประชากรและเศรษฐกิจ
- **รายรับ** :
 - โครงการในรูปแบบ Contributory เปลี่ยนแปลงตามโครงสร้างประชากรและกำลังแรงงาน
 - โครงการในรูปแบบ Non-contributory ขยายตัวตามรายจ่ายสวัสดิการ

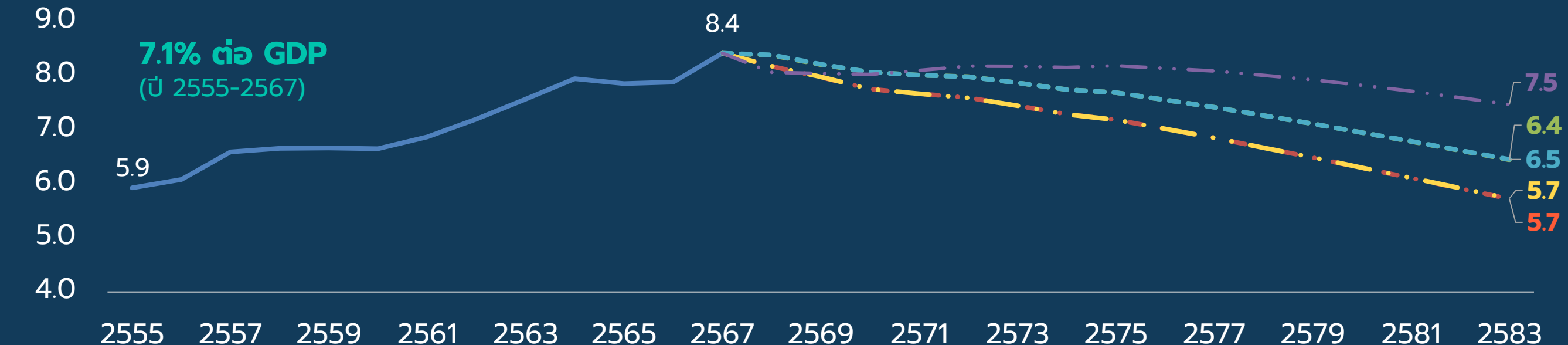
แนวโน้มรายรับของระบบความคุ้มครองทางสังคม ปี 2555 - 2583

ล้านล้านบาท

รายรับของระบบความคุ้มครองทางสังคม ต่อ GDP

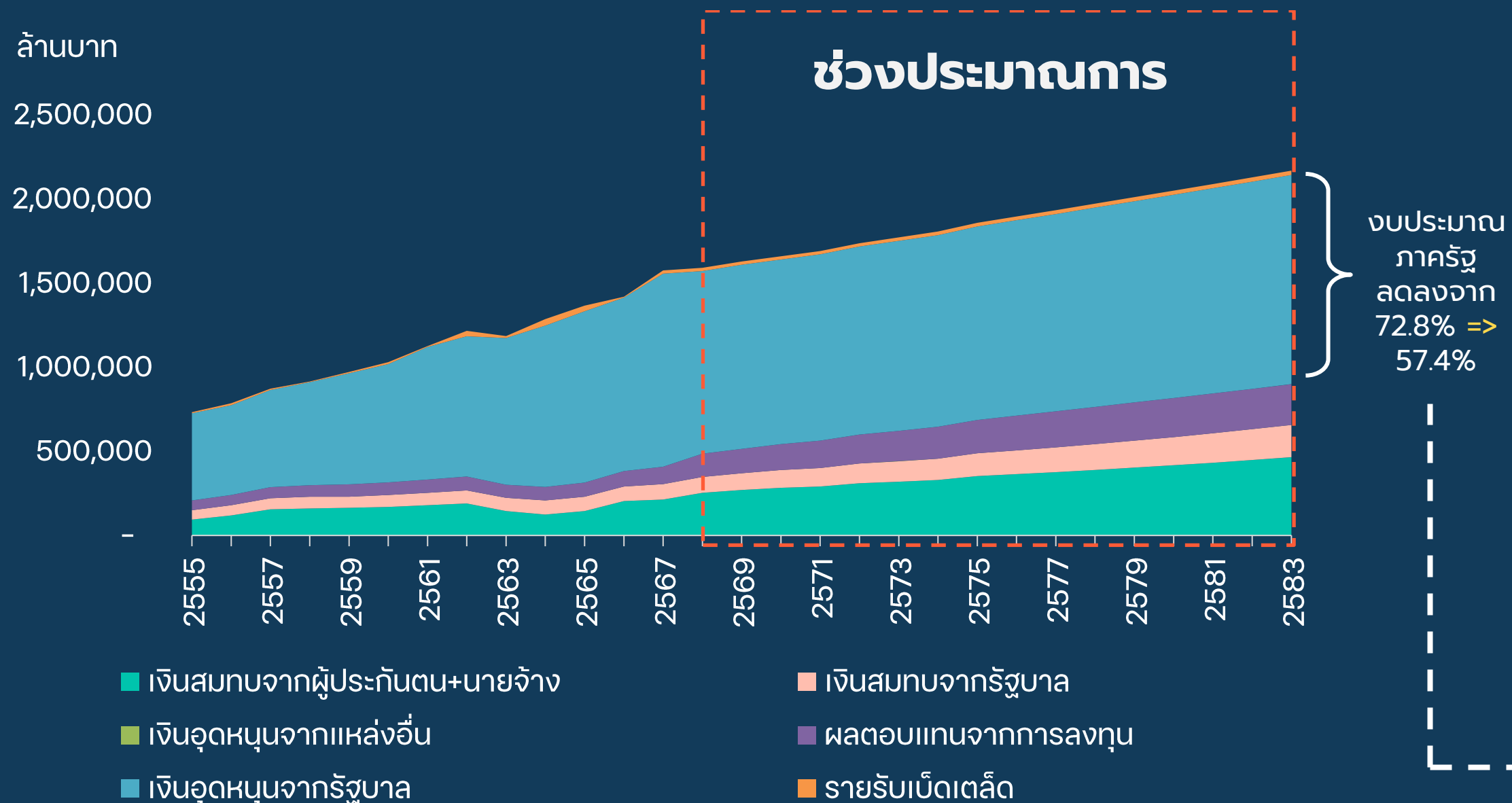
% to GDP

- แนวโน้มรายรับของระบบความคุ้มครองทางสังคมเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในทุกจากทัศน จาก 1.57 ล้านล้านบาท ในปี 2567 เป็น 1.92-2.51 ล้านล้านบาท ในปี 2583
- จากทัศนที่ 4 ภาครัฐต้องจัดหางบประมาณให้เพียงพอจ่ายสวัสดิการที่เพิ่มขึ้นจากจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น สร้างภาระงบประมาณเพิ่มขึ้นจากกรณีฐาน 5.9 แสนล้านบาท ณ ปี 2583
- สัดส่วนรายรับของระบบความคุ้มครองทางสังคม ต่อ GDP มีแนวโน้มลดลงหลังปี 2567 สะท้อนว่า ในระยะยาว รายรับของระบบฯ ยังมีข้อจำกัดในการขยายตัวภายใต้โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เป็นอยู่

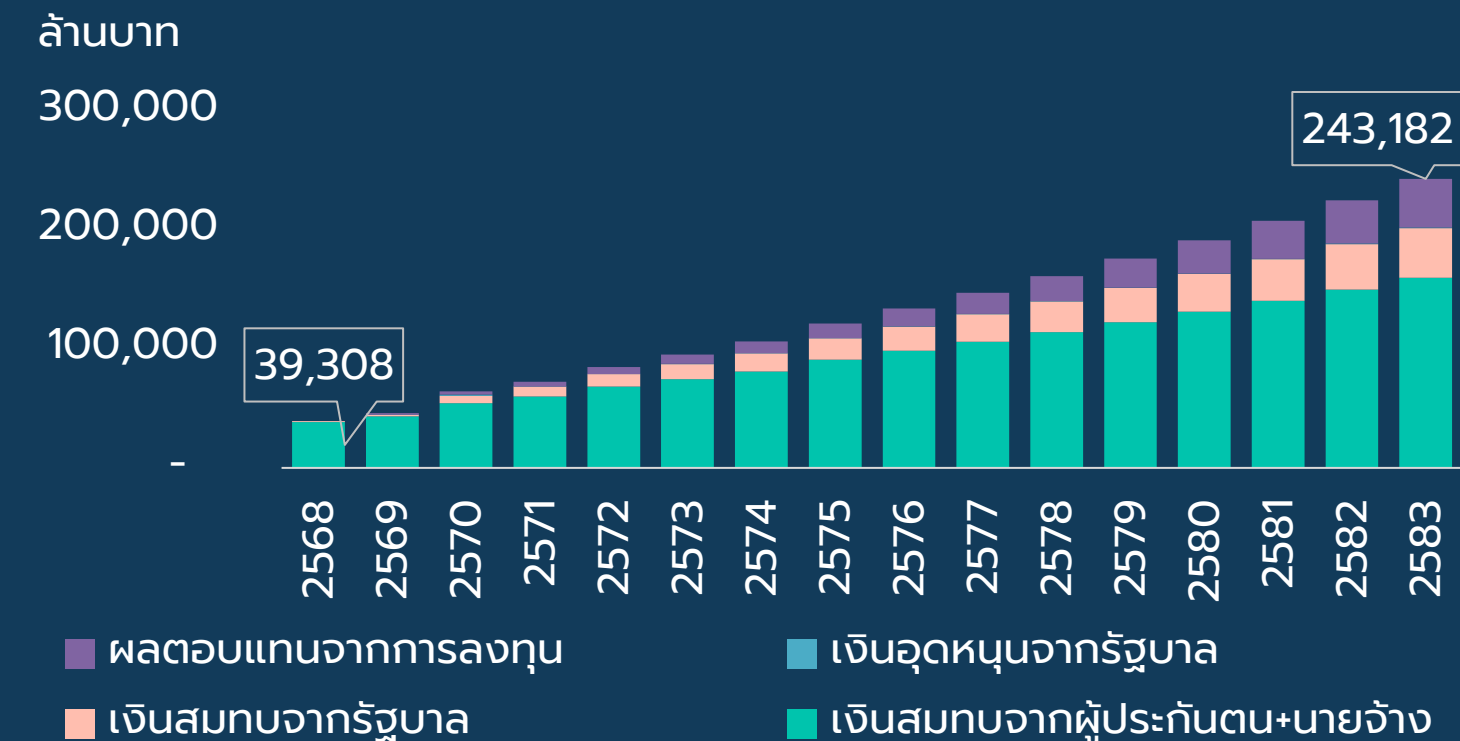
ประมาณการรายรับของระบบความคุ้มครองทางสังคม ปี 2555-2567 (จากทัศนีย 1, 3)

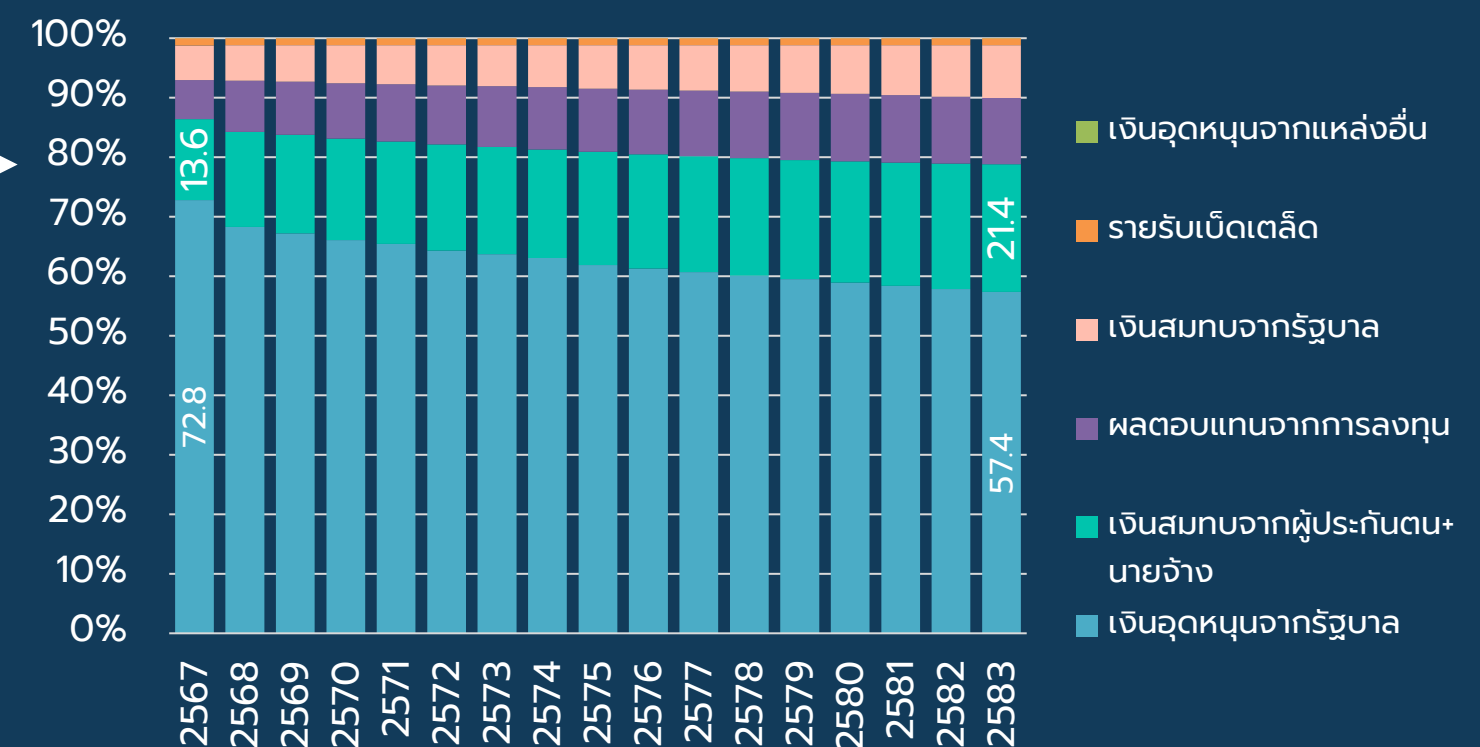
ที่มา: รวบรวมและประมวลผลโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

- จากทัศนียที่ 1 เพิ่มรายรับของระบบความคุ้มครองทางสังคม โดยการเพิ่มบทบาทของโครงการในรูปแบบร่วมจ่ายสมทบเพื่อลดภาระรัฐ
- คาดว่า จะสามารถสร้างรายรับเพิ่มขึ้น **2.4 แสนล้านบาท** ในปี 2583
- กุญแจสำคัญอาศัยการขยายฐานจำนวนผู้ร่วมจ่ายสมทบ และเพิ่มอัตราเงินสมทบ ซึ่งครอบคลุมทั้งแรงงานในระบบและนอกระบบ

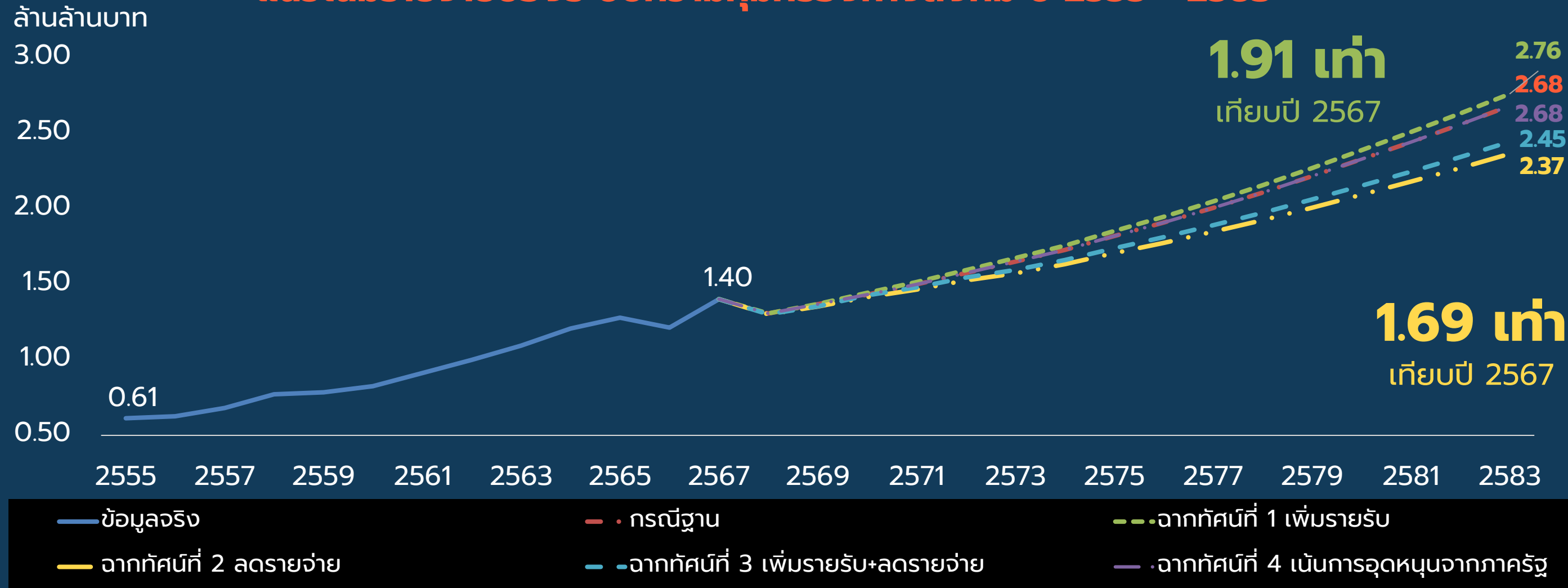
ส่วนต่าง (จากทัศนีย 1 - กรณีฐาน)

โครงสร้างรายรับของระบบฯ จำแนกตามแหล่งที่มา

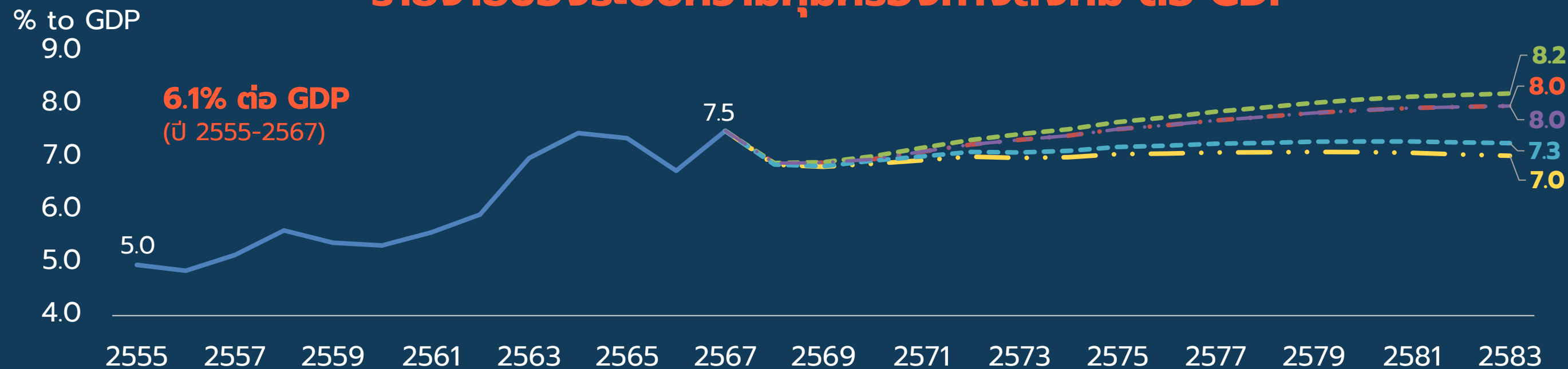
แนวโน้มรายจ่ายของระบบความคุ้มครองทางสังคม ปี 2555 - 2583

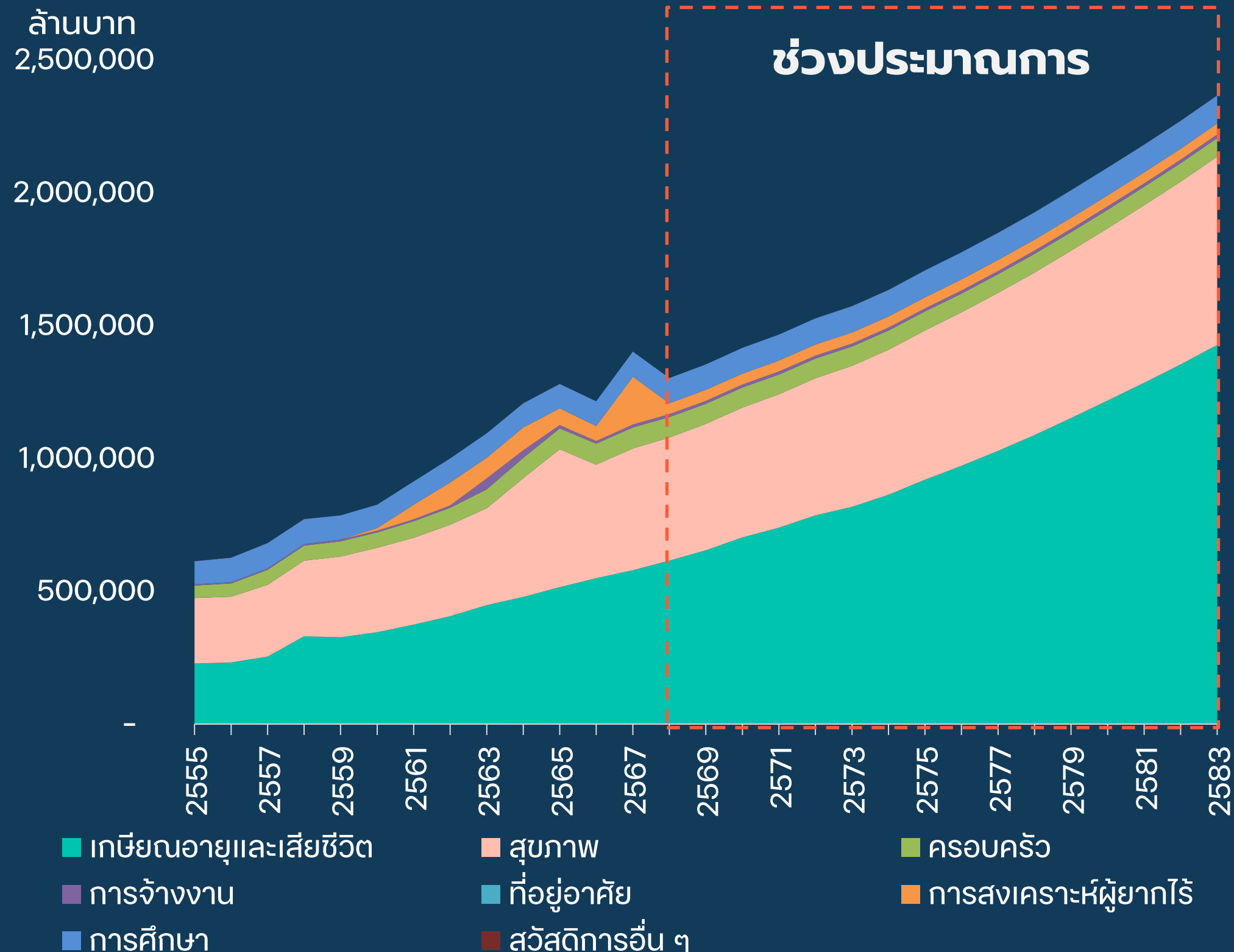
- แนวโน้มรายจ่ายของระบบความคุ้มครองทางสังคมเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในทุกฉากทัศน์ จาก 1.40 ล้านล้านบาท ในปี 2567 เป็น 2.37-2.76 ล้านล้านบาท ในปี 2583
- ฉากทัศน์ที่ 2 การดำเนินนโยบายแบบลดรายจ่ายและเน้นสวัสดิการแบบพุ่งเป้าจะสามารถควบคุมรายจ่ายได้ดีที่สุด
- ฉากทัศน์ที่ 2 ช่วยลดสัดส่วนรายจ่ายของระบบฯ ลงเหลือประมาณ 7.0 % ของ GDP

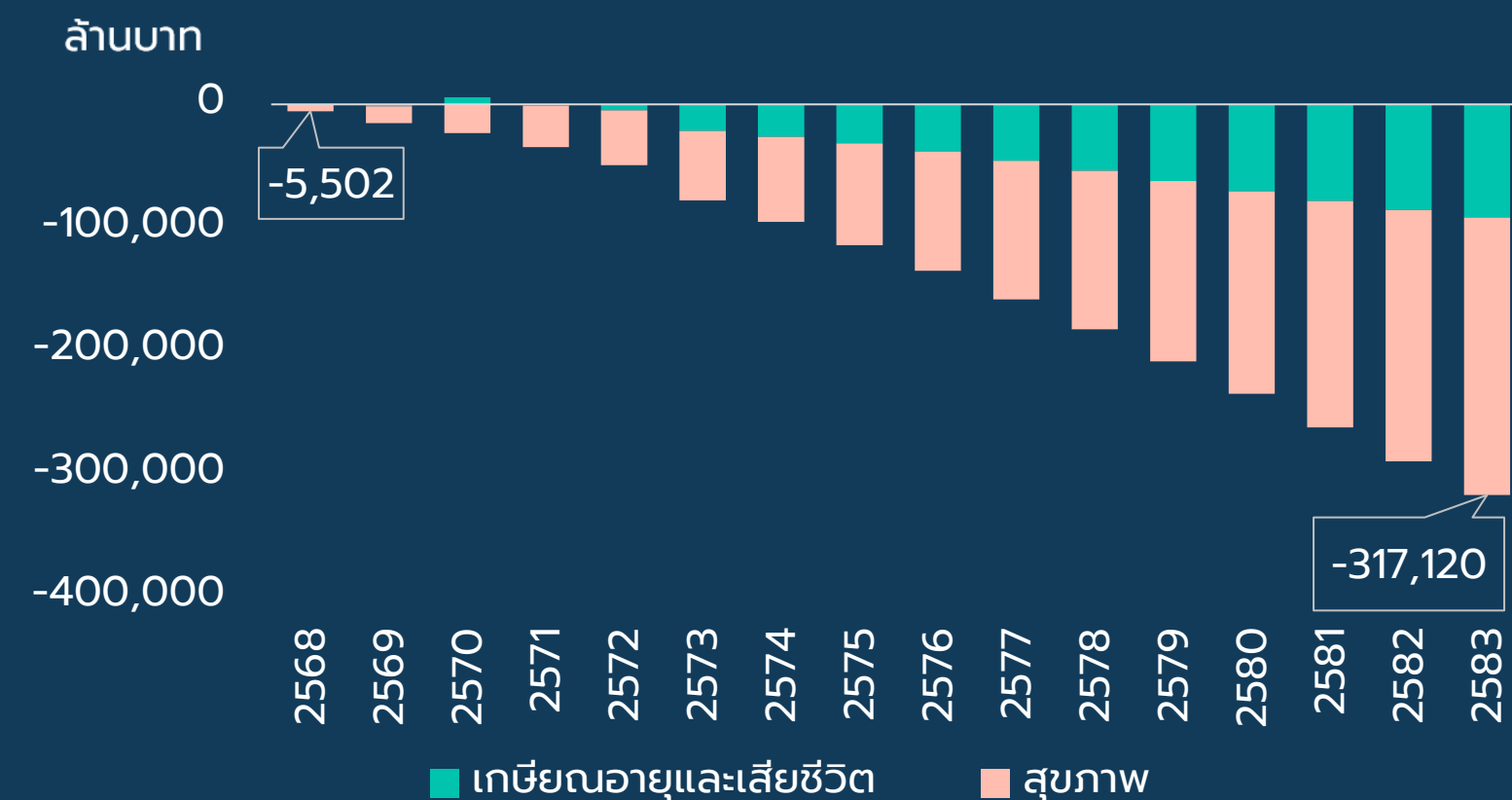
รายจ่ายของระบบความคุ้มครองทางสังคม ต่อ GDP

ประมาณการรายจ่ายของระบบความคุ้มครองทางสังคม ปี 2555-2567 (จากทัศนียภาพที่ 2, 3)

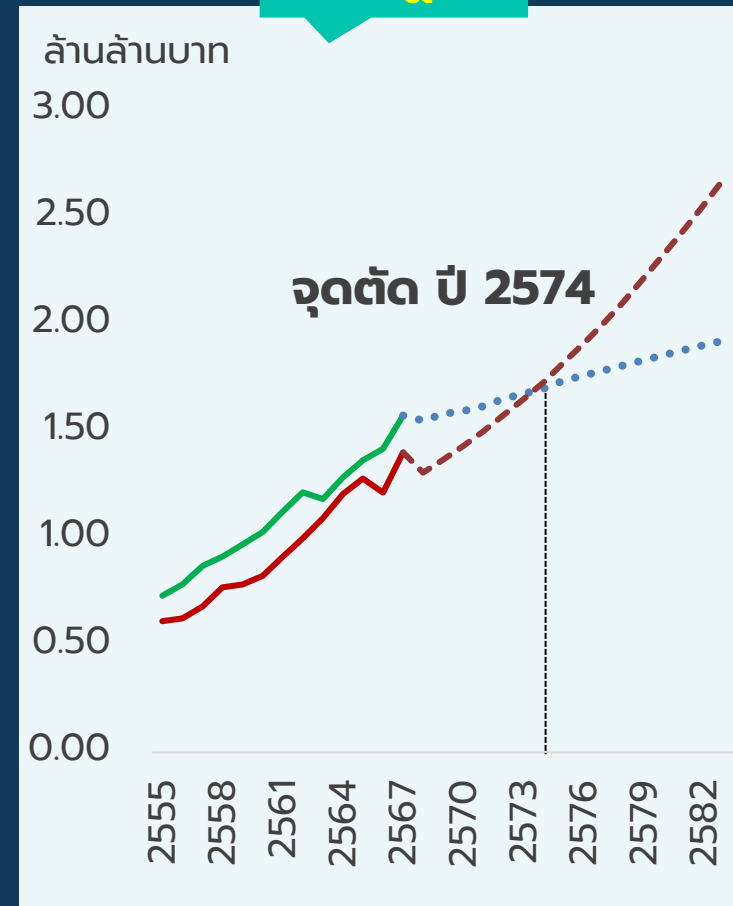
ส่วนต่าง (จากทัศนียภาพที่ 2 - กรณีฐาน)

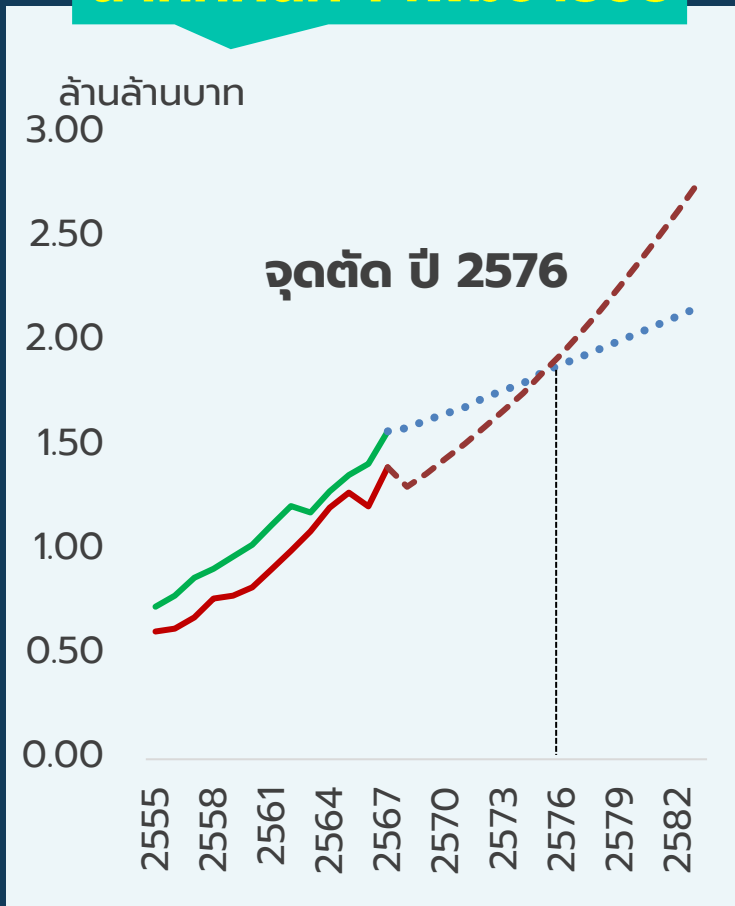
- ในกรณีฐาน รายจ่ายของระบบความคุ้มครองทางสังคม มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจากหมวดเกษียณอายุและเสียชีวิต และสุขภาพ
- จากทัศนียภาพที่ 2 ดำเนินมาตรการลดรายจ่าย และคาดว่าจะ สามารถช่วยลดภาระทางการคลังประมาณ **3.2 แสนล้านบาท** ในปี 2583
- ปัจจัยสำคัญมาจาก
 - หมวดสุขภาพ โดยการกำหนดเพดานหรือคุมค่ารักษาพยาบาล ภาครัฐ
 - หมวดเกษียณอายุ โดยการปรับเปลี่ยนไปสู่ระบบสวัสดิการ แบบพ่วงเป้ามามากขึ้น และการปฏิรูประบบบำนาญข้าราชการ

แนวโน้มรายรับ-รายจ่ายของระบบความคุ้มครองทางสังคม ปี 2555-2583

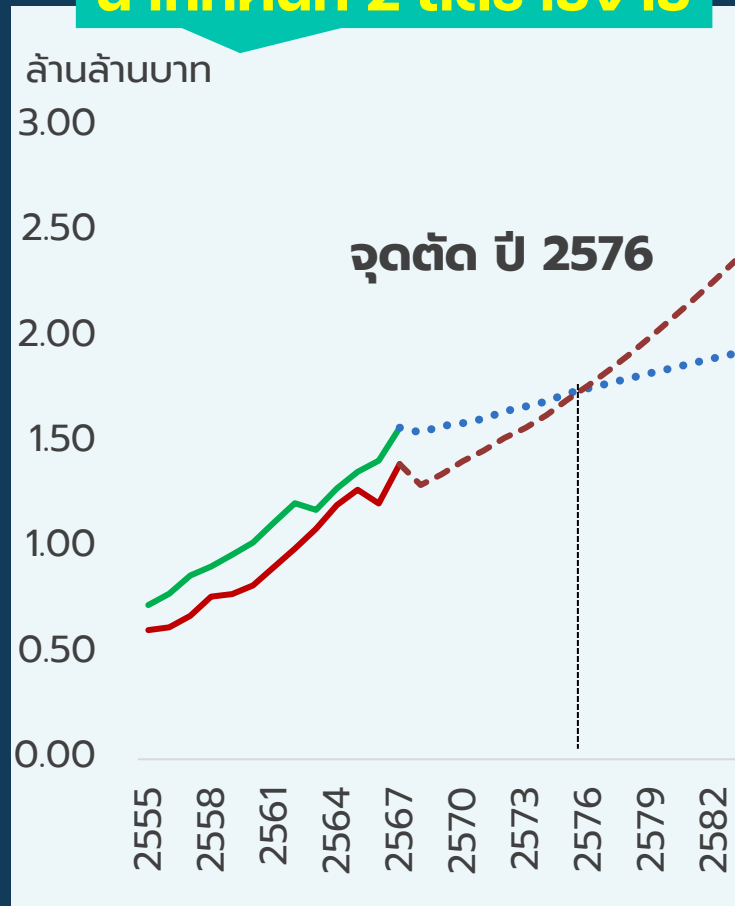
กรณีฐาน

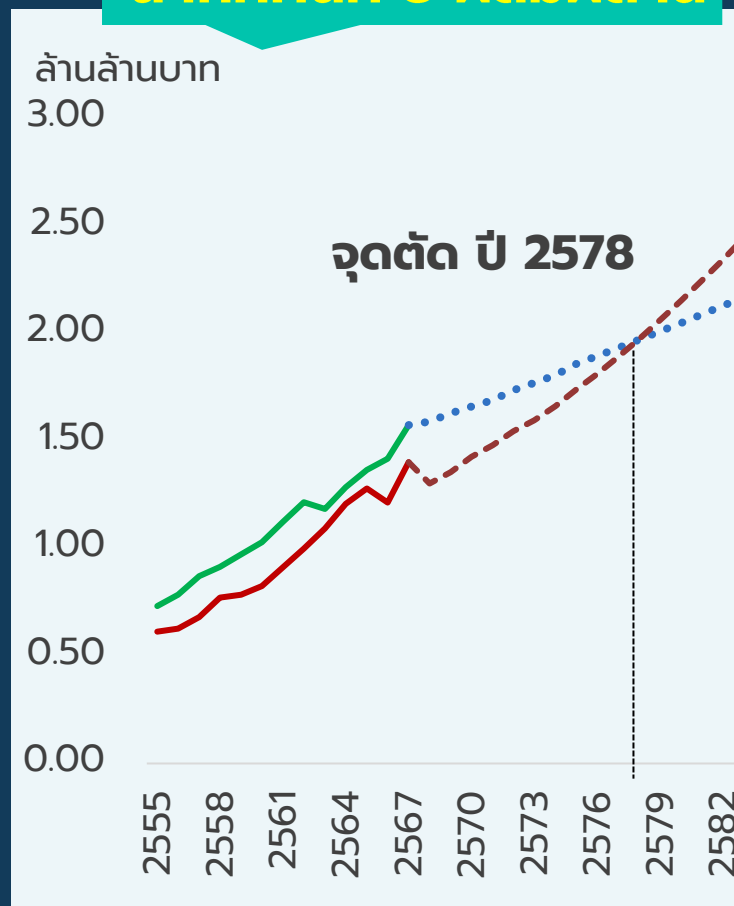
จากทัศน์ที่ 1 เพิ่มรายรับ

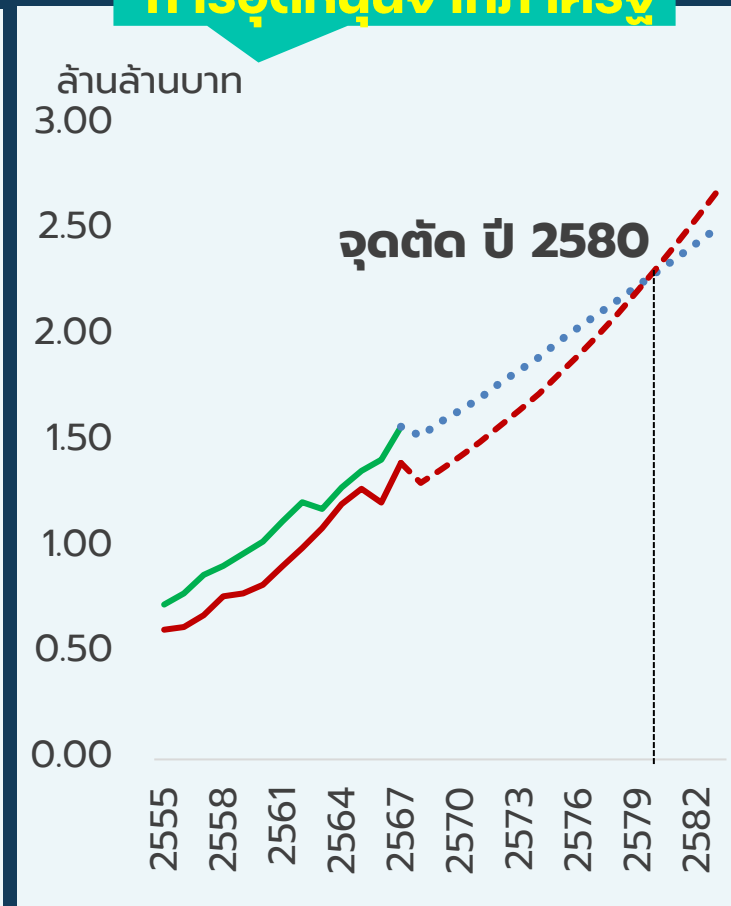
จากทัศน์ที่ 2 ลดรายจ่าย

จากทัศน์ที่ 3 ผสมผสาน

จากทัศน์ที่ 4 เน้นการอุดหนุนจากภาครัฐ

— รายรับจริง

— รายจ่ายจริง

..... รายรับของแต่ละจากทัศน์

----- รายจ่ายของแต่ละจากทัศน์

ที่มา: รวบรวมและประมวลผลโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

ขาดดุลปี 2574:
ความเสี่ยงหากไม่มีการปฏิรูป

ขาดดุลปี 2576:
นโยบายมีมติเดียวทำได้เพียงชะลอเวลาในระยะสั้น

ขาดดุลปี 2578:
สร้างสมดุลเชิงโครงสร้างอย่างยั่งยืน

ขาดดุลปี 2580:
ชะลอวิกฤตได้นานสุด แต่สูญเสียพื้นที่ทางการคลัง

ต้นทุนของภาครัฐ

เงินที่ภาครัฐ
ต้องจ่าย...

ปี 2583

1.393 ล้านล้านบาท
33.29%
ของงบประมาณ

ปี 2583

1.394 ล้านล้านบาท
32.34%
ของงบประมาณ

ปี 2583

1.436 ล้านล้านบาท
32.32%
ของงบประมาณ

ปี 2583

1.980 ล้านล้านบาท
45.92%
ของงบประมาณ

ข้อค้นพบ

มิติที่ 1: ความเปราะบางของโครงสร้างงบประมาณในปัจจุบัน

- **โครงสร้างรายรับของระบบความคุ้มครองทางสังคมมีความเปราะบางและพึ่งพาภาครัฐสูง :**
รายรับของระบบฯ มาจากเงินอุดหนุนภาครัฐถึง 72.8% (ข้อมูลปี 2567) ขณะที่ เงินสมทบจากผู้ประกันตนและนายจ้าง มีสัดส่วนเพียง 13.6%
- **รายจ่ายของระบบความคุ้มครองทางสังคมส่วนใหญ่เป็นไปตามโครงสร้างประชากร :**
รายจ่ายของระบบฯ ขยายตัวอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับสัดส่วนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น และเกือบ 3 ใน 4 อยู่ในหมวดการเกษียณอายุและเสียชีวิต (41.3%) และสุขภาพ (32.6%)

มิติที่ 2: วิกฤตทางการคลังและข้อจำกัดของนโยบาย

- **วิกฤตความยั่งยืนทางการคลังในระยะปานกลาง :** หากไม่มีการเปลี่ยนแปลง รายรับ-รายจ่ายของระบบความคุ้มครองทางสังคม จะเข้าสู่ภาวะขาดดุลในปี 2574 และการดำเนินนโยบายมิติเดียว ไม่สามารถแก้ปัญหาระยะยาวได้ ทำได้เพียงชะลอภาวะขาดดุลออกไปถึงปี 2576 เท่านั้น
- **การอุดหนุนโดยรัฐลดการขาดดุลได้ชั่วคราว :** แม้ว่าการเน้นพึ่งพาเงินอุดหนุนจากรัฐ จะช่วยยืดระยะเวลาการขาดดุลได้ แต่จะส่งผลให้พื้นที่ทางการคลัง (Fiscal Space) ลดลง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การปรับสมดุลระบบสวัสดิการแบบหลายชั้น (Multi-tier Social Protection System)

เน้นบทบาทการเป็นผู้จัดสวัสดิการขั้นพื้นฐาน และส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมหลักประกันอื่น ควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมระบบบำนาญเสริม อาทิ ระบบบำนาญเสริมที่เชื่อมโยงกับการทำงานในรูปแบบผลประโยชน์แบบการกำหนดเงินสมทบ และการออมภาคสมัครใจ

การปรับโครงสร้างรายรับและขยายพื้นที่ ทางการคลัง (Fiscal Space)

ดึงประชากรและแรงงานเข้าสู่ระบบร่วมจ่ายสมทบมากขึ้น โดยพิจารณาตามสถานะการทำงาน ควบคู่ไปกับการทบทวนโครงสร้างและการจัดเก็บภาษีรูปแบบใหม่ ๆ

การควบคุมต้นทุนและ ปรับทิศทางการระบบสุขภาพ

ปรับระบบการจัดสรรทรัพยากร เป็นการจ่ายตามผลลัพธ์ และมุ่งเน้นมาตรการดูแลเชิงป้องกัน (Preventive Care)

การยกระดับประสิทธิภาพ การจัดสรรสวัสดิการ

เร่งพัฒนาระบบเชื่อมโยงข้อมูลสวัสดิการสังคมระดับรายบุคคลที่บูรณาการข้ามหน่วยงาน และนำไปสู่การจัดสรรสวัสดิการสังคมที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ที่ปรึกษา

นางสาววรรณ พลิกามิน
นางสาวอานันท์ชนก สกนธวัฒน์
นางสุพัฒน์ดา เลหาชัย
นายพีรพัฒน์ ตันทวนิช

คณะผู้วิจัย

นายวัชรพล ว่องนียมเกษตร
นางสาวเพ็ญนภา พัฒมข
นายมนตรี ภูศรีโสม
นายภัทรพงศ์ ดวงขวัณ

กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

THANK YOU

